

Gemeenteraad van Schouwen-Duiveland
Postbus 5555
4300 JA ZIERIKZEE

Middelburg, 25 juli 2017

Onderwerp: aanvulling op zienswijze ontwerpbeschikking Watervergunning Brouwerseiland

Geachte gemeenteraadsleden,

Op 10 juli 2017 heeft onze vereniging Zeeuwse Milieufederatie een zienswijze bij u ingediend tegen de ontwerp-beschikking Watervergunning in het kader van de Waterwet voor het project Brouwerseiland. Bij deze dient onze vereniging een aanvulling op deze zienswijze in.

Onze hierna volgende opmerkingen zijn gerangschikt volgens het toetsingskader voor het verlenen van een Waterwet-vergunning, zoals aangegeven in artikel 2.1 Wtw.

a. Voorkoming en waar nodig beperkingen van overstromingen, wateroverlast en waterschaarste
In het onderhavige geval betreft het vooral het zeeweringsbelang; het niet in gevaar brengen van de waterkeringsfunctie van de Brouwersdam.
Bij de besluitvorming over de onderhavige vergunning is onvoldoende, of geen rekening gehouden met een aantal aspecten aangaande een verantwoord en duurzaam zeeweringsbeheer.

a.1. Nieuwe normering volgens de Waterwet

Per 1 januari 2017 is de Waterwet herzien wat betreft de normering voor de primaire waterkeringen. Voor de onderbouwing van de vergunningsaanvraag voor het project Brouwerseiland, uitgevoerd door Witteveen & Bos, is ons inziens niet uitgegaan van de nieuwe normering zoals die nu volgens de herziene Waterwet geldt.

In dat geval dient daarom deze onderbouwing nogmaals met de juiste, actuele uitgangspunten uitgevoerd en beoordeeld te worden. Hierbij dient dan uitgegaan te worden van straks de aanwezigheid van een nieuwe bewoningskern pal achter, c.q. in, de primaire waterkering, waarvoor de basisveiligheid

Je stem voor natuur en milieu

moet gelden, zijnde een verdrinkingskans kleiner dan 1 op 100.000 per jaar, plus een getijderegime in de Grevelingen.

Overigens, uit oogpunt van het veiligheidsbelang lijkt het ons noodzakelijk dat voor het onderzoek uitgevoerd door Witteveen & Bos in opdracht van de projectontwikkelaar, in opdracht van de vergunningverlener Rijkswaterstaat een contra-expertise uitgevoerd wordt.

Zo heeft de Coalitie Bescherm de Kust in maart jl. door het onderzoeksbureau Twynstra Gudde een contra-expertise laten uitvoeren naar de sociaaleconomische gevolgen van het project Brouwers-eiland. Deze bleken veel minder rooskleurig te zijn dan de conclusies aangegeven in de studie uitgevoerd in opdracht van de projectontwikkelaar. Uit de contra-expertise kwam bijvoorbeeld naar voren dat de mogelijke winst aan banen na de aanlegfase van het project vijf maal kleiner zal zijn dan het aantal aangegeven door de projectontwikkelaar.

Bij ingrepen in, of nabij de primaire waterkering kunnen er, ondanks uitgevoerde modelberekeningen vooraf, na de uitvoering altijd onverwachte ontwikkelingen plaatsvinden waarvoor, tegen hoge kosten, extra maatregelen getroffen moeten worden. De afgelopen jaren hebben zich in Zeeland enkele van dergelijke ontwikkelingen voorgedaan; zie hierna.

a.2. Klimaatscenario's

De laatste jaren worden regelmatig wereldwijd door onderzoeksinstituten, vaak later gevolgd door aangepaste beleidsvisies van overheden, de toekomstverwachtingen voor klimaatsveranderingen en zeespiegelrijzing aangepast. De laatste jaren tonen modelstudies aan dat telkens de verwachtingen naar boven toe bijgesteld moeten worden. De veranderingen, zoals een steeds snellere zeespiegelrijzing en een toename van de frequentie en zwaarte van stormen, blijken telkens intenser te worden dan eerder berekend was.

In dit verband dient daarom voor een vergunning voor het project Brouwerseiland uitgegaan te worden van het meest extreme klimaatscenario tot nu toe. Hierbij dient onder andere uitgangspunt te zijn dat er voldoende ruimte aan de binnenkant van de Brouwersdam beschikbaar blijft voor de uitvoering van versterkende maatregelen.

Een dergelijke toekomstverkenning ontbreekt bij de onderbouwing voor de vergunningsaanvraag. Bij zo'n verkenning dient tevens aangegeven te worden wat de belemmeringen van de aanwezigheid van Brouwerseiland zullen zijn als over een aantal jaren versterkende maatregelen voor de Brouwersdam noodzakelijk blijken te zijn, en wat dit betekent aan extra kosten voor de belastingbetaler.

a.3. Besluitvorming extra doorlaatmiddel Brouwersdam

In onze zienswijze van 10 juli 2017 hebben wij reeds aangegeven dat om meerdere redenen eerst een openbare besluitvorming over de locatie en de uitvoering van een extra doorlaatmiddel in de Brouwersdam noodzakelijk is, voordat verdere besluitvorming over Brouwerseiland plaatsvindt.

Behalve dat een extra doorlaatmiddel grote consequenties zal hebben voor de Natura 2000-waarden van zowel de Voordelta als de Grevelingen, en de recreatie-, c.q. sociaaleconomische belangen van de Brouwersdam, zowel aan de Grevelingen- als de Noordzeekant, spelen er ook grote zeewerings-, dus veiligheidsbelangen. Zo zal onder andere ten tijde van de aanleg van een tweede doorlaatmiddel, waar die ook gesitueerd zal zijn, de Brouwersdam extra kwetsbaar zijn tijdens langdurige extreme weersomstandigheden. Juist in die jaren zal er daarom in de Grevelingen zowel een werkhaven geschikt voor omvangrijke waterstaatkundige werken aan de noord-, als aan de zuidkant van de Brouwersdam beschikbaar moeten zijn, overeenkomstig de huidige situatie.

a.4. Een vergunning voor 5 jaar

Normaliter wordt voor nieuwe bouwwerken in het kustfundament door de desbetreffende overheid een vergunning in het kader van de Waterwet met een geldigheidsduur van 5 jaar verleend. In Zeeland is dat bijvoorbeeld het geval voor strandpaviljoens, zoals voor het nieuwe strandpaviljoen in de gemeente Schouwen-Duiveland dat dit voorjaar bij de Brouwersdam geplaatst is, en voor de enkele jaren geleden geplaatste strandslaaphuizen op het Sophiastrand in de Oosterschelde, waar het Waterschap Scheldestromen de zeewering beheert. Na 5 jaar wordt, na een technische inspectie en een evaluerend onderzoek, bezien of de desbetreffende vergunning onder de te verwachte klimatologische omstandigheden en de dan heersende normering, weer voor 5 jaar verlengd kan worden, of dat de situatie ter plaatse weer in de oorspronkelijke staat hersteld moet worden.

Een dergelijke handelwijze zou ook voor het project Brouwerseiland moeten gelden.

a.5. Een jachthaven vlak naast de Brouwerssluis

Gezien de ontwikkelingen rond de nieuwe doorlaatsluis in de Krabbenkreekdam gedurende de afgelopen 2,5 jaar, is het onbegrijpelijk dat middels de onderhavige Watervergunning ingestemd wordt met de aanleg van een grote jachthaven pal naast de huidige doorlaatsluis in de Brouwersdam, de Brouwerssluis.

In de Krabbenkreekdam, zijnde een secundaire Deltadam, is op initiatief van Rijkswaterstaat op 5 december 2014 een nieuwe doorlaatsluis geopend, waardoor het aangrenzende Rammegors (145 ha) weer onder invloed van een getijderegiem zou komen. Echter, deze sluis moest op 19 december 2014 weer gesloten worden, doordat er in de Oosterschelde omvangrijke uitspoelingen bij de sluis plaatsvonden. Na herstelwerkzaamheden ging deze sluis op 18 februari 2015 opnieuw open, maar moest daarna weer snel gesloten worden, wederom vanwege uitspoelingen, maar nu aan de andere kant van de sluis. Na langdurige herstelwerkzaamheden kon deze sluis pas weer op 6 december 2016 geopend worden.

Deze gang van zaken geeft aan dat ondanks grondige voorbereidingen en modelberekeningen door Rijkswaterstaat naderhand in de praktijk bij dergelijke sluisen heel andere ontwikkelingen kunnen

plaatsvinden dan voorzien waren. Waarschijnlijk zijn hiervoor vele miljoenen euro's extra aan herstelkosten noodzakelijk geweest.

Een ander voorbeeld van onverwachte, grootschalige hydrologische ontwikkelingen vond enkele jaren geleden bij de Oosterscheldekering plaats. Hier moesten plotseling, vanwege omvangrijke uitspoelingen bij de kering, gedurende meer dan een jaar omvangrijke steenbestortingen uitgevoerd worden. Ook met deze niet voorziene ontwikkelingen zullen vele miljoenen euro's gemoeid geweest zijn.

De Brouwerssluis, gelegen in een primaire Deltadam, is vele malen groter dan de doorlaatsluis in de Krabbenkreekdam. Bovendien zal over enkele jaren door een getijderegim in de Grevelingen het stromingspatroon, en systeem-reacties tijdens langdurige extreme weersomstandigheden gaan wijzigen. Een nieuwe grote jachthaven pal naast de Brouwerssluis zou, na kortere of langere tijd, onvoorziene hydrologische en geomorfologische ontwikkelingen kunnen veroorzaken, waarvoor omvangrijke herstelmaatregelen, dus hoge extra kosten, noodzakelijk kunnen zijn.

Elke afmeerpaal in deze nieuwe haven, en er zijn er erg veel gepland, vormt een faalmechanisme, waardoor bijvoorbeeld ontgrondingskuilen kunnen ontstaan. Een cumulatie van dergelijke ontwikkelingen kan de stabiliteit van de Brouwerssluis, c.q. de waterkeringsfunctie van de Brouwersdam in gevaar brengen.

A.6. Maatschappelijk draagvlak voor een verantwoord en duurzaam zeeweringsbeheer

Door het rijk en de waterschappen worden we, terecht, de laatste jaren steeds meer gewaarschuwd voor komende klimaatsveranderingen en zeespiegelrijzing, en dat daarvoor extra beschermings- en beheermaatregelen voor onze zeeweringen en dijken noodzakelijk zijn. Tevens wordt daarbij door de overheden erop gewezen dat dit aangescherpte waterveiligheidsbeleid gepaard gaat met de noodzaak van veel extra belastinggeld, en dat hiervoor onder andere in 2013 het Deltafonds ingesteld is waarin jaarlijks ca 1 miljard euro aan gemeenschapsgeld gestort wordt.

Zo is men zich in Zeeland inmiddels bewust van de noodzaak van extra voorzichtigheid met de zeeweringen, en de hoge jaarlijkse onderhoudskosten daarvoor. Bekend is inmiddels ook dat bijvoorbeeld het Waterschap Scheldestromen zich heel strikt aan dit aangescherpte zeeweringsbeleid houdt. Zo heeft bijvoorbeeld enkele jaren geleden een eigenaar van een frituurkraam op Schouwen-Duiveland, die gesitueerd is aan de binnenkant van de zeedijk bij de Schelphoek bij het dorp Serooskerke, aan het waterschap gevraagd of hij een kleine trap op het binnentalud van deze dijk mocht aanbrengen, zodat zijn klanten gemakkelijk naar de top van de zeedijk kunnen lopen om van het uitzicht over de Oosterschelde te genieten. Dit verzoek werd door het waterschap niet ingewilligd, omdat een dergelijke trap een veiligheidsgevaar voor de zeewering (die gelegen is achter de Oosterscheldekering) vormt.

Tegen de achtergrond van het hiervoor geschetste beeld van het door de desbetreffende overheden gevoerde voorlichtings- en handhavingsbeleid aangaande onze huidige en toekomstige zeeweringen, komt het voor velen erg ongeloofwaardig over dat Rijkswaterstaat voor de Brouwers-dam, zijnde een smalle primaire zeewering met aan de ene kant de Noordzee en aan de andere kant de omvangrijke Grevelingen, zomaar toestemming verleent voor de aanleg van een massief vakantiepark plus een grote jachthaven.

Een dergelijk besluit ondermijnt het maatschappelijk draagvlak voor het aangescherpte, en dure waterveiligheidsbeheer in Nederland.

a.7 Versnippering van het eigendomsrecht van de zeewering

Het project Brouwerseiland omvat ca 320 vakantiehuizen, die aan particulieren verkocht zullen worden. Veel kopers zullen waarschijnlijk niet woonachtig in Zeeland zijn, en er zullen waarschijnlijk ook Duitse en Belgische kopers zijn. Dit betekent straks een situatie dat het eigendomsrecht, middels erfpacht, van het onderhavige stuk zeewering versnipperd zal zijn over honderden, erg verspreid wonende eigenaren. Met andere woorden, indien na aantasting van de zeewering, bijvoorbeeld ten gevolge van zware storm en/of zware ijsgang, snel omvangrijke herstelmaatregelen aan de zeewering uitgevoerd moeten worden, Rijkswaterstaat eindeloos met grote aantallen eigenaren overleg moet voeren, van te voren of naderhand, over de uitvoering en de betaling van de, mogelijk erg hoge kosten van de werkzaamheden. Een dergelijke situatie maakt een slagvaardig zeeweringsbeheer onmogelijk, en betekent tevens de kans op hoge extra personeels- en procedurekosten voor Rijkswaterstaat, dus de belastingbetaler.

In dit verband sturen andere overheden die zeeweringen beheren juist bewust aan op het in eigendom verkrijgen van de zeewering die zij beheren. Zo wordt bijvoorbeeld in het 'Waterkeringenbeheerplan 2016 – 2020' van het Waterschap Scheldestromen in paragraaf 2.4.1 aangegeven: 'Het waterschap streeft ernaar om alle primaire keringen in eigendom en beheer te krijgen.' En: 'Vanuit doelmatig beheer en bij uitvoering van verbeteringswerkzaamheden zou het optimaal zijn als het waterschap eigenaar is van alle keringen'.

Waarschijnlijk zal het beheer van het vakantiepark Brouwerseiland, inclusief de contacten met de huiseigenaren, ondergebracht worden bij een aparte organisatie. Echter, bekend is van andere vakantieparken dat de duurzaamheid van zo'n organisatie na verloop van tijd niet altijd gegarandeerd is. Faillissementen, bijvoorbeeld door tegenvallende huuropbrengsten, en/of lang slepende gerechtelijke conflicten met huiseigenaren komen nogal eens voor.

c. Vervulling van maatschappelijke functies door watersystemen

Al jaren vervult het plangebied en de directe omgeving daarvan meerdere maatschappelijke functies, waarvan jaarlijks door tienduizenden mensen gebruik gemaakt wordt, c.q. dagelijks massaal van wordt genoten. Tegen de ingrijpende veranderingen van deze omgevingen ten gevolge van het project Brouwerseiland is de laatste jaren dan ook massaal maatschappelijke verzet gerezen. Een petitie tegen

dit project is inmiddels door ongeveer 20.000 mensen ondertekend. Een poging naderhand om een overeenkomstige petitie voor voorstanders op te zetten leverde niets op.

Ten onrechte heeft Rijkswaterstaat bij de afwegingen omtrent de vergunningverlening dit wettelijke toetsingspunt genegeerd. Uit jurisprudentie komt naar voren dat dit criterium wel serieus meegenomen moet worden bij de afweging voor een vergunningsverlening. Zie in dit verband bijvoorbeeld de uitspraak van de Raad van State van 8 juli 2015 (uitspraak 201408882/1/A4 en 201410639/1/A4) tegen het dagelijks bestuur van het waterschap Brabantse Delta aangaande een watervergunning voor het uitvoeren van baggerwerkzaamheden in De Donge. In deze uitspraak wordt gesteld: 'Het gebruik van het Zuidergat (deel uitmakend van De Donge) door de scheepvaart en voor de recreatie is derhalve een belang dat, gelet op het bepaalde in artikel 6.21 van de Waterweg, bij de beslissing op de aanvraag diende te worden betrokken. Het dagelijks bestuur heeft dit niet onderkend.'

De Raad kwam tot het oordeel dat het gebruik van het Zuidergat door de scheepvaart en voor de recreatie raakt aan de vervulling van een maatschappelijke functie door een watersysteem, en dat dit derhalve een belang is dat bij de beslissing op de aanvraag betrokken had moeten worden.

Er zijn meerdere maatschappelijke functies van het plangebied en de directe omgeving daarvan die door het project Brouwerseiland ingrijpend aangetast zullen worden. Het betreft onder andere de volgende functies.

c.1. Natura 2000-gebied en deelgebied van het Natuurnetwerk Nederland

De erg belangrijke natuur- en landschapswaarden van de Grevelingen worden aangetoond door de bestemming van de Grevelingen als Natura 2000-gebied, en daardoor tevens een deelgebied zijnde van het Natuurnetwerk Nederland, voorheen genoemd de Ecologische Hoofdstructuur.

In de onderhavige ontwerp-watervergunning worden niet eens de termen Natura 2000 en Natuurnetwerk Nederland vermeld, laat staan dat er aan deze belangrijke criteria getoetst is. Dit, terwijl Rijkswaterstaat zelf het Natura 2000 Beheerplan Deltawateren, met het deelplan Grevelingen, opgesteld heeft. Dit plan is in 2016 formeel vastgesteld.

c.2. Cultuurhistorische waarden van de Deltawerken

In de zienswijzen van onze vereniging en van de Natuur- en Vogelwacht Schouwen-Duiveland op het ontwerp bestemmingsplan Brouwerseiland is nader op dit punt ingegaan.

Bij de afweging omtrent de onderhavige ontwerp-watervergunning is dit punt geheel genegeerd. Dit terwijl in 2015, of 2016, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en Rijkswaterstaat een convenant opgesteld hebben waarin onder meer is vastgelegd dat de cultuurhistorische waarden van waterstaatswerken bij transformaties moeten worden meegewogen.

c.3. Water- en oeverrecreatie

Deze zeer dominante maatschappelijke functie van de omgeving van het plangebied is overduidelijk, en wordt onder andere ondersteunt door het massale verzet tegen dit project door de honderden surfers die frequent van deze surflocatie, waar internationale wedstrijden gehouden worden, gebruik maken. Dat Brouwerseiland deze watersport-functie straks sterk zal aantasten wordt inmiddels ook door de projectontwikkelaar, Brouwerseiland BV, onderkend. De projectontwikkelaar zou bereid zijn om elders in de Grevelingen voor 6,5 euro-ton een alternatief surfgebied aan te leggen. Echter, deze mogelijkheid is in het kader van het Natura 2000 Beheerplan Deltawateren, en het hieraan voorafgaan door Rijkswaterstaat gevoerde jarenlange, brede afstemmingsproces over surflocaties in de Deltawateren, uitgesloten.

Met vriendelijke groet,

Ira von Harras,
directeur

